

Buro de Brug Rapporten

B17-345

Archeologisch bureauonderzoek Korte
Bringweg 51 te Soest, gemeente Soest

Definitief, 7 augustus 2017

Inhoud

1	Inleiding.....	5
1.1	Algemeen.....	5
1.2	Huidige situatie	5
1.3	Toekomstige situatie	5
2	Archeologisch bureauonderzoek	9
2.1	Onderzoeksmethode	9
2.2	Beleid en bestemmingsplan	9
2.3	Geologie, geomorfologie en bodemopbouw	11
2.4	Historische gegevens	14
2.5	Verstorende bodemingrepen in het verleden	17
2.6	Bekende archeologische waarden	18
2.6.1	AMK-terreinen.....	18
2.6.2	Archis vondstlocaties	18
2.6.3	Archis onderzoeksmeldingen.....	18
2.6.4	Conclusie bekende archeologische waarden	18
3	Archeologische verwachting en selectieadvies	20
3.1	Archeologische gespecificeerde verwachting	20
3.2	Conclusie	20
3.3	Selectieadvies.....	21
4	Bronnen.....	22
4.1	Afbeeldingen	22
4.2	Digitale bronnen	22
4.3	Literatuur	22

Samenvatting

Dit archeologisch bureauonderzoek betreft de Korte Brinkweg 51 te Soest in de provincie Utrecht. De aanleiding tot dit onderzoek is de geplande realisatie van nieuwbouwwoningen in het plangebied. De historische boerderij die aanwezig is in het plangebied, een gemeentelijk monument, wordt evenals de schuur gerestaureerd.

Op de gemeentelijke beleidskaart bevindt het plangebied zich binnen een **zone met "welvingen in laag gelegen dekzandlandschap"**, waarvoor een **middelmatige verwachting voor archeologische resten** van jagers-verzamelaars geldt en een lage verwachting voor archeologische resten van landbouwers. In het vigerende **bestemmingsplan "Landelijk Gebied"** is het **gemeentelijk archeologiebeleid opgenomen. Voor het plangebied geldt dubbelbestemming "Waarde - Archeologie - Middelhoge verwachting"**. Bij ruimtelijke plannen met een omvang groter dan 500 m² en dieper dan 30 cm beneden maaiveld is archeologisch onderzoek verplicht. De bodemingrepen die gepaard gaan met de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied zullen deze grenzen overschrijden.

Het plangebied ligt onderaan de voet van de Soester Eng, een stuwwal, in een overgangsgebied naar de veenweidegronden die liggen langs de rivier de Eem. Volgens de bodemkundige kaart bestaat de bodem in het plangebied uit gooreerdgronden overgaand in veengronden. Kenmerkend voor deze gronden is dat deze zijn ontstaan in natte omstandigheden. Dit betekent dat het plangebied gedurende de prehistorie ongeschikt was voor menselijke bewoning. Resten van andere menselijke activiteiten, zoals jachtkampjes of rituele deposities, worden evenmin in het plangebied verwacht. Resten van dergelijke activiteiten zullen zich meer concentreren op begraven dekzandkopjes die ten noorden van het plangebied in het veenweidegebied worden verwacht.

In de Late Middeleeuwen of vroege Nieuwe tijd is het plangebied ontgonnen en in gebruik genomen. De historische boerderij in het plangebied dateert uit deze periode. Sindsdien is het landschap weinig veranderd. De kans op het aantreffen van archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd is daarom klein.

Bovenstaande maakt duidelijk dat de kans op het aantreffen van archeologische resten in het plangebied klein is. Toch is conform het archeologiebeleid van de gemeente en het bestemmingsplan **"Landelijk Gebied"** archeologisch veldonderzoek noodzakelijk.

Een archeologisch booronderzoek zal eventueel aanwezige archeologische resten van jagers / verzamelaars niet goed kunnen aantonen. Een alternatief is om de bouwwerkzaamheden archeologisch te begeleiden. De begeleiding zou met behulp van vrijwilligers kunnen worden uitgevoerd.

Bovenstaand advies is mondeling met regio-archeoloog Milo Verhamme besproken (d.d. 24 juli 2017). De gemeente Soest adviseert de bouwwerkzaamheden niet archeologisch te begeleiden maar om in plaats daarvan een archeologisch proefsleuvenonderzoek voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden uit te voeren. Het doel van het proefsleuvenonderzoek is het aantonen van de aanwezigheid of afwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied. Het proefsleuvenonderzoek dient te worden uitgevoerd conform KNA 4.0 protocol 4003.

Administratieve gegevens

Projectnaam	Archeologisch bureauonderzoek aan de Korte Brinkweg 51 te Soest
Opdrachtgever	Gerard Veenman
Contactpersoon	Gerard Veenman
Uitvoerder	Buro de Brug vof
Autorisatie	drs. J.W. Oudhof j.w.oudhof@burodebrug.nl 06-25289957
Projectcode Buro de Brug	B17-345
Auteurs	Projectleiding: drs. ing. C. Sueur (Senior KNA Prospector) Bureauonderzoek / rapportage: G. Overmars MA
Bevoegd gezag	Gemeente Soest
Provincie, gemeente en plaats plangebied	Provincie Utrecht, gemeente Soest, Soest
Toponiem	Korte Brinkweg 51, 't Puntje
Kadastrale nummers	SOE00 – L – 1465, 6835
Centrumcoördinaat	X: 148870.199; Y: 466544.931
Oppervlakte plangebied	Ca. 5000 m2.
Huidig grondgebruik	Deels bebouwd, deels grasland.
Geplande ingreep	Nieuwbouw woningen.
OM-nummer¹	4555898100
Beheer en plaats documentatie	Buro de Brug, Amsterdam
Rapportversie	Definitief
Datum rapport	7 augustus 2017

¹ Landelijk onderzoeksmeldingsnummer dat bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE/ARCHIS) moet worden aangevraagd bij aanvang van archeologisch onderzoek.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Dit archeologisch bureauonderzoek betreft de Korte Brinkweg 51 te Soest in de provincie Utrecht (Afbeelding 1). De aanleiding tot dit onderzoek is de geplande realisatie van nieuwbouwwoningen in het plangebied. De historische boerderij die aanwezig is in het plangebied, een gemeentelijk monument, wordt evenals de schuur gerestaureerd.

Aangezien er een verval van 160 cm is tussen de voorkant en de achterkant van het perceel, zal de kavel deels worden opgehoogd. Het exacte peil na ophoging is niet bekend, maar kan enkele decimeters bedragen. Daarnaast zal ten behoeve van de bouw- en aanlegactiviteiten de grond binnen de bouwkavels vervolgens deels worden afgegraven. De oppervlakte van geplande werkzaamheden bedragen ca. 515 m². De diepte van deze activiteiten is bij het schrijven van dit bureauonderzoek nog niet bekend, maar zal naar verwachting ca. 80 cm beneden het (deels opgehoogde) maaiveld zijn.

Volgens het gemeentelijk beleid geldt voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachting. In het vigerende bestemmingsplan is dit beleid overgenomen. Volgens de dubbelbestemming archeologie is archeologisch onderzoek noodzakelijk bij bodemingrepen dieper dan 0,3 m -mv en die tevens een oppervlakte van meer dan 500 m² beslaan.

Het voorgaande maakt duidelijk dat de bodemverstoringen die de geplande bodemingrepen met zich meebrengen de toegestane verstoringmarges van oppervlakte en diepte overschrijden. De voorgenomen werkzaamheden zouden een bedreiging kunnen vormen voor eventueel aanwezige archeologische waarden in de ondergrond van het areaal van de geplande voorziening. Gezien de aard en omvang van de bodemingrepen is een archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk.

Het onderzoek is uitgevoerd conform KNA 4.0 door Buro de Brug in opdracht van dhr. G. Veenman.

1.2 Huidige situatie

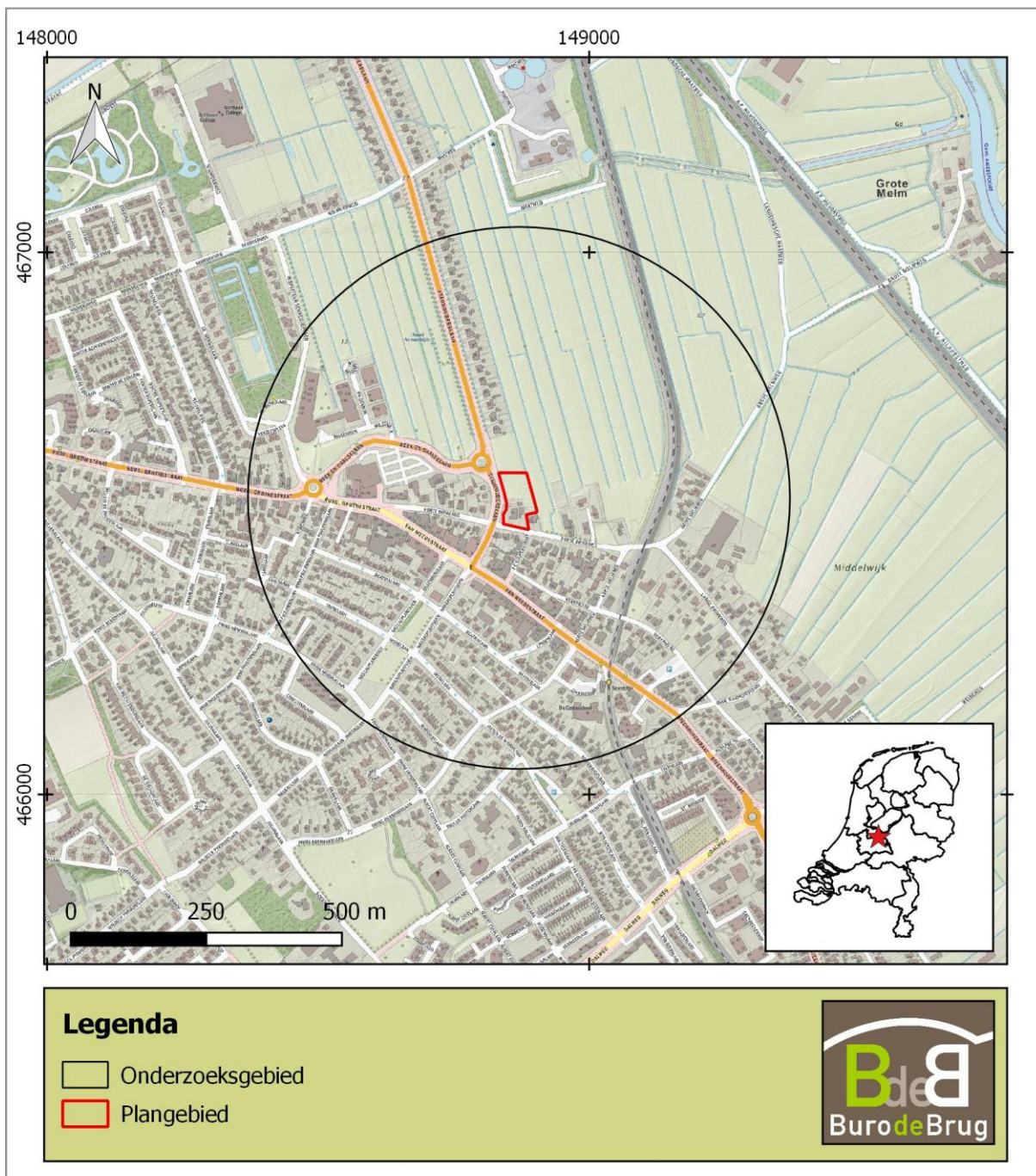
De Korte Brinkweg ligt in het verlengde van de Lange Brinkweg, aan de voet van de Soester Eng. Samen vormen deze wegen de rand van de bebouwde kom aan de noordoostkant van Soest. Ten noorden van deze wegen ligt het open polder gebied. Ongeveer 1 km ten noordoosten van het plangebied stroomt de Eem.

Op de zuidelijke helft van het **plangebied staat de boerderij "t Puntje" die dateert van het einde van de 16de of begin van de 17de eeuw** (Afbeelding 2). Deze boerderij is een gemeentelijk monument. Direct ten noorden en ten oosten van de boerderij staan twee bijgebouwen. Tevens zijn op het terrein de resten aanwezig van een ingestorte hooiberg.

De noordelijke helft van het plangebied is onbebouwd en in gebruik als weiland (Afbeelding 3).

1.3 Toekomstige situatie

De historische boerderij zal worden gerestaureerd. Een van de bijgebouwen zal worden herbouwd tot een vrijstaande woning. Op het achtererf worden vijf nieuwe woningen gebouwd: een rijtje van 3 woningen en een twee-onder-één-kap woning (Afbeelding 4). De nieuwbouw heeft een gezamenlijke oppervlakte van ca. 515 m². Om de nieuwbouw worden gras, bomen en parkeerplaatsen aangelegd.

Afbeelding 1. Locatie van het plangebied en het onderzoeksgebied.

Afbeelding 2. De historische boerderij. Foto C. Sueur, 23 juli 2017.

Afbeelding 3. Impressie van het plangebied, met rechts een deel van de historische boerderij. Foto C. Sueur, 23 juli 2017.

Afbeelding 4. De voorgenomen toekomstige inrichting.

2 Archeologisch bureauonderzoek

2.1 Onderzoeksmethode

Dit bureauonderzoek heeft tot doel - op basis van bestaande landschappelijke, archeologische en historische bronnen - een gespecificeerde archeologische verwachting te verkrijgen voor het plangebied. Op basis van de resultaten zal een aanbeveling gedaan worden om de eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied veilig te stellen. Het onderzoek zal uitgevoerd worden volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.0) en de gemeentelijke eisen.

Voor het verzamelen van gegevens met betrekking tot reeds bekende archeologische- en bodemkundige waarden van het plangebied zal de archeologische beleidskaart van de gemeente worden geraadpleegd. Ook zullen geo(morfo)logische kaarten, de Archeologische Monumentenkaart (AMK) en historische kaarten bekeken worden. Tevens zal het AHN geraadpleegd worden en zullen de meest recente archeologische onderzoeksresultaten in het onderzoek worden opgenomen.

2.2 Beleid en bestemmingsplan

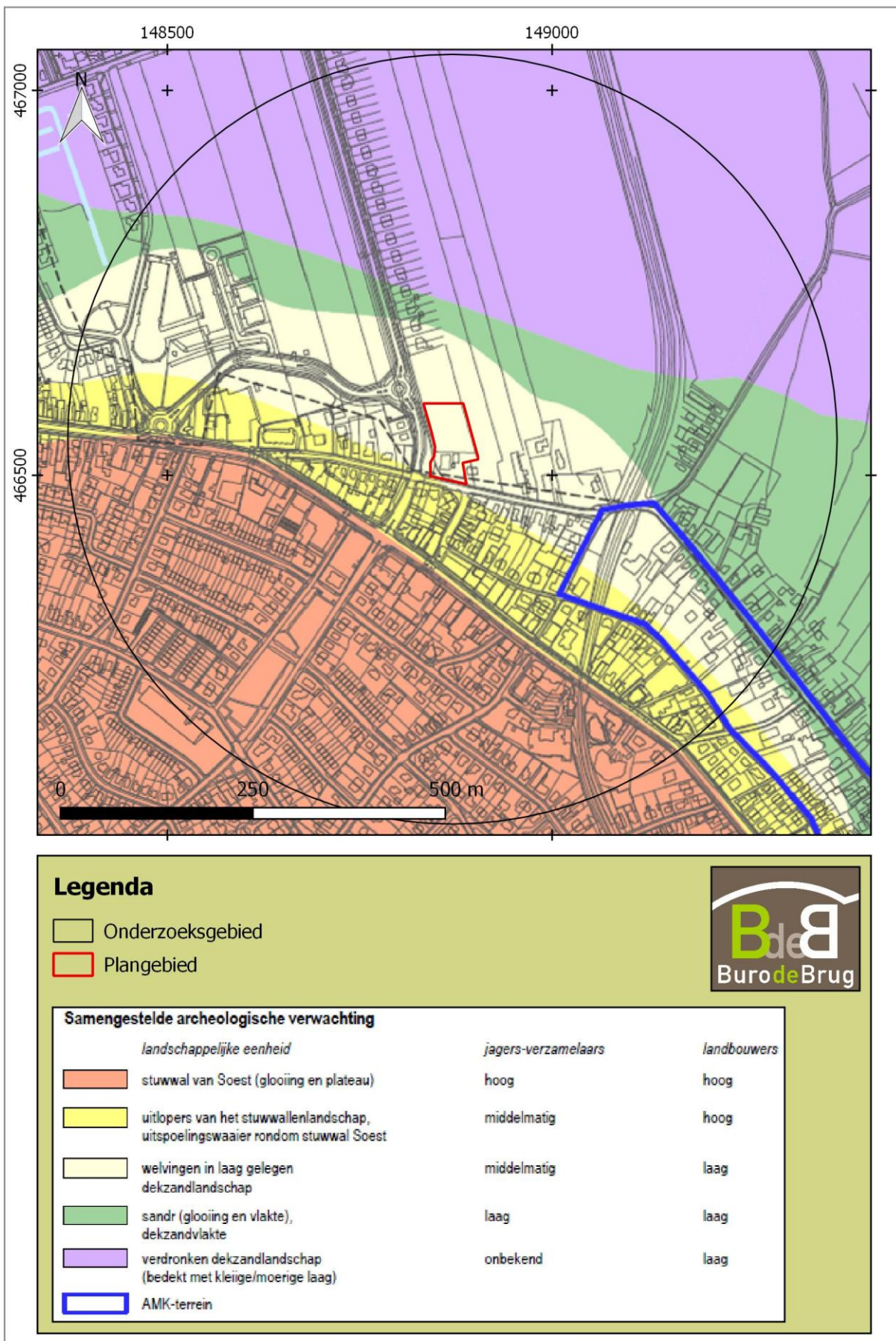
De gemeente Soest heeft een eigen archeologiebeleid, dat in 2011 is opgesteld.² Op de beleidskaart zijn de archeologische waarden- en verwachtingen weergegeven (Afbeelding 5). Het plangebied **bevindt zich op deze kaart binnen zone met "welvingen in laag gelegen dekzandlandschap",** waarvoor een middelmatige verwachting voor archeologische resten van jagers-verzamelaars geldt en een lage verwachting voor archeologische resten van landbouwers.

In het bestemmingsplan "Landelijk Gebied" is het gemeentelijk archeologiebeleid opgenomen.³ Voor het plangebied geldt dubbelbestemming "Waarde - Archeologie - Middelhoge verwachting". Bij ruimtelijke plannen met een omvang groter dan 500 m² en dieper dan 30 cm beneden maaiveld is archeologisch onderzoek verplicht.

---

² Beleidsnota archeologie gemeente Soest 2011.

³ NL.IMRO.0342.BPLG0002-0401.

Afbeelding 5. Het plangebied op de gemeentelijke beleidskaart.

2.3 Geologie, geomorfologie en bodemopbouw

Bron	Informatie
Geologie ⁴ (1:600.000)	Het plangebied ligt op de overgang tussen: Bx5: Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden; dekzand. Na15: Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren op Pleistocene formaties; zeeklei op zand.
Bodemkunde ⁵ (1:50.000)	Bebouwing. In de buurt van: pZn21: Aan de zuidzijde van het plangebied bevinden zich gooreerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand. Grondwatertrap III (80-120 cm -mv). pVz: aan de noordzijde van het plangebied bevinden zich weideveengronden op zand, beginnend ondieper dan 120 cm. Grondwatertrap II (50-80 cm -mv).
Geomorfologie ⁶ (1:50.000)	Bebouwing. In de buurt van: 4H3: Glooming van hellingafspoelingen. 2M14: Vlake van ten dele verspoelde dekzanden (vervlakt door veen en/of overstromingsmateriaal). 11B3: Hoge stuwwal.
Hoogteligging ⁷	Hoogste punt in het plangebied: 3,2 m + NAP. Laagste punt in het plangebied: 1,6 m + NAP.

Het plangebied bevindt zich onderaan de voet van de Soester Eng, waarbij de zuidelijke helft nog een stevig verval kent van c. 60 cm en de noordelijke helft een verval van minder dan 10 cm (Afbeelding 7). Het plangebied ligt op de overgang tussen de relatief natte weideveengronden op dekzand (pVz) in het noorden en de stuwwal in het zuiden. Op de bodemkundige kaart is dit overgangsgebied gekarteerd als gooreerdgronden met een grondwatertrap van III (Afbeelding 6). Gooreerdgronden ontstaan in natte omstandigheden en bestaan uit een dunne A-horizont met direct daaronder de C-horizont (Afbeelding 8). In de onderbouwing die bij de archeologische verwachtingskaart van Soest is opgesteld, schrijven de auteurs:

“De dekzandvlakten komen met name voor in de lagere delen in het noorden van de gemeente Soest. Deze eenheid wordt gekenmerkt door bodems die natte omstandigheden weerspiegelen zoals beek- en gooreerdgronden [pZn21 op de bodemkaart, Afbeelding 6] met lage grondwatertrappen (II en III). [...] Binnen de gebieden die gekarteerd zijn als dekzandvlakten wordt een lage dichtheid aan archeologische resten verwacht, zowel voor jagers-verzamelaars als voor landbouwers. Het zijn de nattere en laaggelegen gebieden die in het verleden ongeschikt of minder geschikt waren voor bewoning.”⁸

In dergelijke zones heeft het dekzand mogelijk te lijden gehad van verspoeling als gevolg van overstromingen van de Eem.

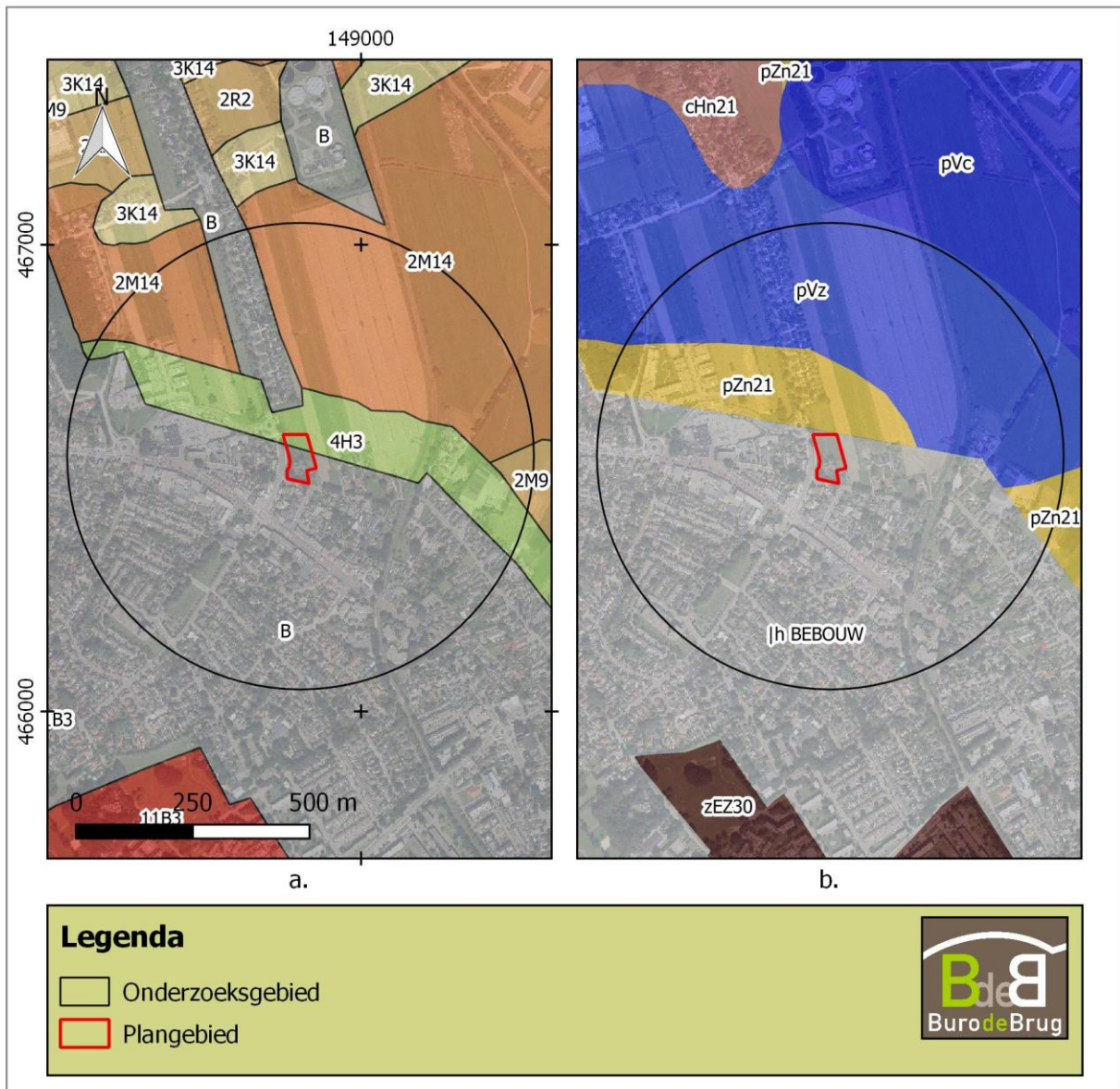
⁴ TNO-NITG 2005; www.dinoloket.nl; kaart 2010.

⁵ Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Stichting voor Bodemkartering.

⁶ Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Stichting voor Bodemkartering.

⁷ AHN, www.ahn.nl.

⁸ De Boer et al. 2010, 81.

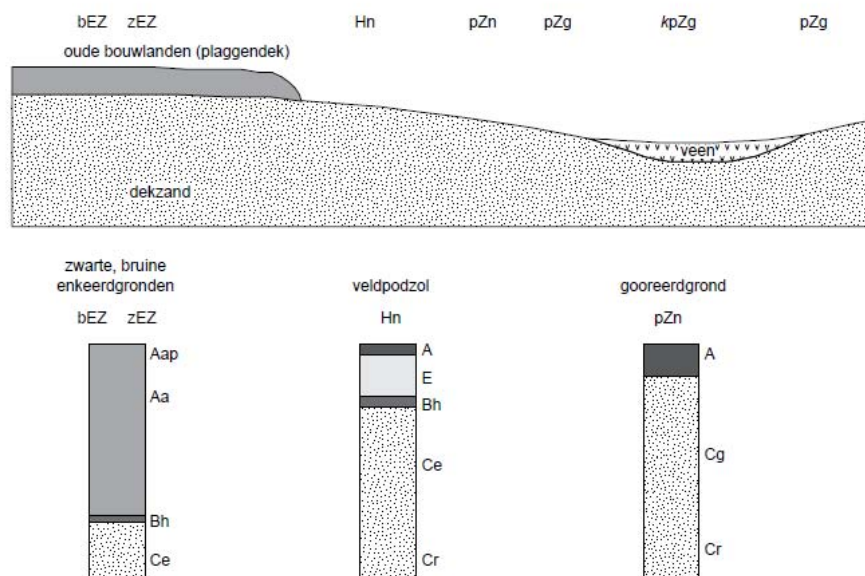
Afbeelding 6. Het plangebied op de geomorfologische (a.) en bodemkundige (b.) kaart.

Afbeelding 7. Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland 2.

Afbeelding 8. Het zandlandschap nabij Haaksbergen in Overijssel. Dit landschap is in grote lijnen vergelijkbaar met het landschap in de omgeving van het plangebied. Links ligt op het dekzand een plaggendek (Soester Eng) en rechts een pakket veen op het dekzand (veenweidegebied langs de Eem). In het midden bevinden zich gooreerdgronden (pZn). Naar Van Zijverden / De Moor 2014, afb. 5.05, pagina 112.

2.4 Historische gegevens

De eerste sporen van mensen in de regio van Soest zijn afkomstig van jagers-verzamelaars en dateren uit het Mesolithicum.⁹ Hun nalatenschap bestaat uit resten van kampementen, getuige de vuurstenen werktuigjes en resten van haardvuren, die zijn aangetroffen.¹⁰ Van regionaal groot belang zijn de vele grafheuvels in Soest (waaronder het Engenbergje op de Soester Eng), opgeworpen voor overledenen. Deze grafheuvels dateren variërend uit het Neolithicum en de Bronstijd. Eeuwen later, mogelijk in de 7de of 8ste eeuw, ontstond het dorp Soest. De middeleeuwse bewoning concentreerde zich aanvankelijk op de zuidoosthelling van de Soester Eng en de Utrechtse Heuvelrug. Maar door de uitputting van de grond op de stuwwal en de groei van de bevolking trok men in de 10de eeuw ook naar lagergelegen gebied. Hierop werd meer graasgebied gecreëerd, waarbij bossen werden gekapt en heidevelden werden aangelegd.

Het gebied langs de rivier de Eem werd ontgonnen vanaf de 12de eeuw.¹¹ De Eem was onder invloed van de dynamiek van de zee, wat tot in de 20ste eeuw regelmatig overstromingen veroorzaakte. Het water werd echter ook aangegrepen ten bate van de defensie van het land. De dijken langs de Eem werden in de 18de eeuw onderdeel van de Grebbelinie. Met het water uit de Eem konden aanliggende binnendijkse gebieden onder water worden gezet.

De Eem is al eeuwenlang van belang als regionale transportroute. Waar de Eem te ondiep was, zoals bij de doorwaadbare plaatsen (Grote Melm/Kleine Melm, respectievelijk 1 en 2 km van onderhavig plangebied), werden goederen vaak overgezet van kustvaartschepen naar kleinere schepen. Over de Eem kon niet alleen Amersfoort bereikt worden, maar door de aanleg van de Eemnesservaart (1589) ook Eemnes.

Het plangebied ligt aan de Korte Brinkweg. Vanaf de Korte Brinkweg zijn vanaf de Late Middeleeuwen of vroege Nieuwe tijd kavels ontgonnen. Dit was een relatief jonge restontginning, met smalle kavels, die dan ook niet op de Eem gericht was, maar op de Oude Gracht en de Praamgracht ten noorden en noordoosten van het plangebied. De Oude Gracht dateert uit de 13de eeuw maar werd aan het eind

⁹ Overmars/Brijker 2016.

¹⁰ Beleidsnota archeologie, gemeente Soest, 5.

¹¹ Toelichting bestemmingsplan "Landelijk gebied".

van de 15de eeuw uitgediept. De Praamgracht is jonger en werd vernoemd naar de pramen waarmee turf werd vervoerd.

Tot ver in de 19de eeuw maakte de Korte en Lange Brinkweg deel uit van de Soester Brink, een langgerekte strook open grasland, die collectief gebruikt werd door de aan het Kerkpad gelegen boerderijen tussen de Eemstraat en de Burgemeester Grothestraat.¹² De boerderijen waren met de achterzijde, de bedrijfskant, aan de brink gesitueerd en met de voorzijde naar het Kerkpad gericht. Pas na 1816, toen de Rijksstraatweg Amersfoort-Naarden werd aangelegd, werd de brink een verharde weg. Aan de noordzijde van de Lange Brinkweg zijn nog delen van de oude brinkpercelen herkenbaar. De bebouwing bestaat voornamelijk uit 18de en 19de eeuwse boerderijen en schaapskooien.

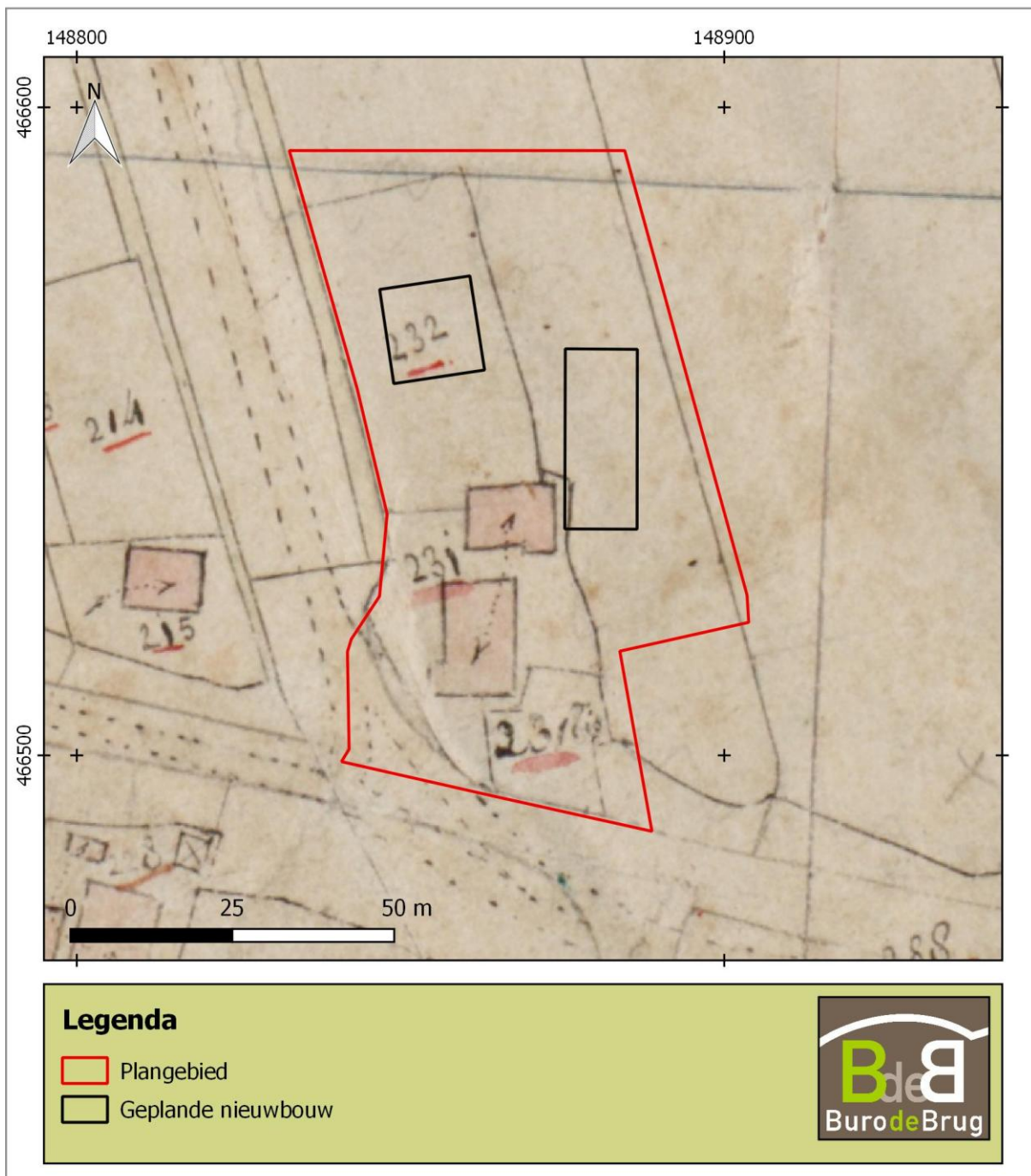
In het plangebied staat de historische boerderij "t Puntje" (Korte Brinkweg 51). Deze boerderij is een gemeentelijk monument. De boerderij staat haaks op de Korte Brinkweg met aan de voorzijde het woongedeelte en daarachter het bedrijfsgedeelte. De boerderij dateert van eind 16de of begin 17de eeuw.¹³ In de loop van de 17de t/m 20ste eeuw is de constructie en indeling van de boerderij een aantal keer aangepast. Zo kreeg de boerderij in de 18de eeuw een aantal nieuwe gevels. Het gebouw heeft in de 20ste eeuw haar oorspronkelijke functie als boerderij verloren en staat momenteel leeg.

Op de Kadastrale minuutplan uit 1811 – 1832 staat de boerderij t Puntje met direct ten noorden van de boerderij een schuur (Afbeelding 9, perceel 231). Het noordelijk deel van onderhavig plangebied staat op de minuutplan aangegeven als tuin (perceel 232) en weiland (perceel 233). Op topografische kaarten uit de periode 1880 tot heden is te zien dat rond het midden van de 20ste eeuw een tweede schuur is gebouwd (Afbeelding 10).

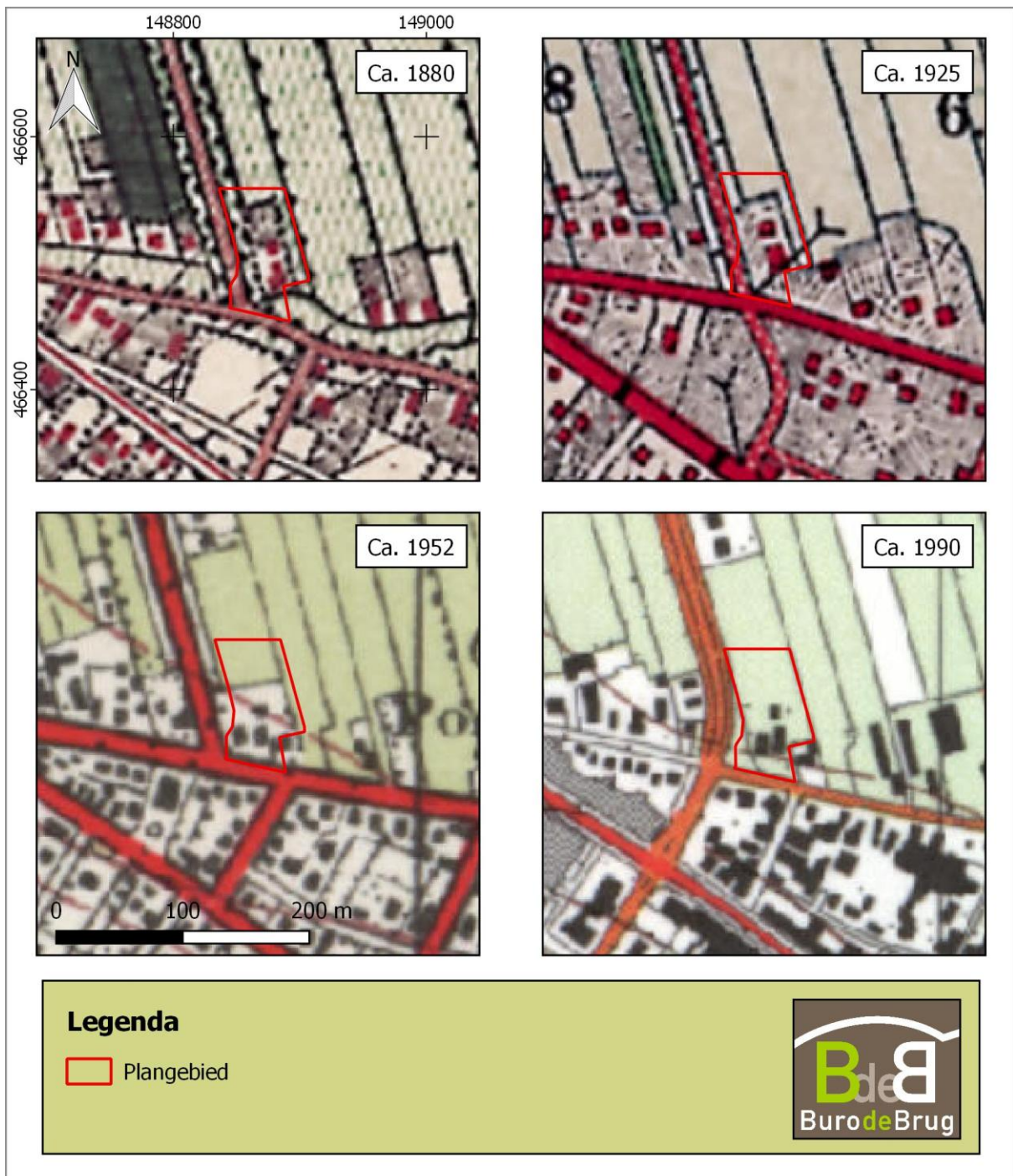
---

¹² <https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/Webkaart> (bezocht 17 juli 2017).

¹³ Waardestelling gemeentelijk monument.

Afbeelding 9. Het plangebied op de kadastrale minuutplan van 1811 – 1832.

Afbeelding 10. Het plangebied op de topografische kaarten uit 1880, 1925, 1952 en 1990.

2.5 Versturende bodemingrepen in het verleden

Op het zuidelijke deel van het plangebied staat sinds de late 16de of vroege 17de eeuw een boerderij met bijgebouwen. Ter hoogte van deze gebouwen zal de bodem gedeeltelijk verstoord zijn. Deze gebouwen blijven echter staan in het nieuwe plan.

Het noordelijke deel van het plangebied is ontgonnen vanaf de 15de eeuw. Mogelijk is tijdens de ontginning de bodem in enige mate omgewerkt. Het noordelijke deel van het plangebied is zover bekend altijd in gebruik geweest als tuin en weiland.

2.6 Bekende archeologische waarden

2.6.1 AMK-terreinen

AMK nummer	Beschrijving
12257	Terrein van hoge archeologische waarde. Terrein met sporen van bewoning. Het betreft de dorpskern van Soest. Soest ligt in een gebied waar de stuwwal, dekzandgebied en de oeverwallen van de Eem samenkomen. Beschermd dorpsgezicht.

2.6.2 Archis vondstlocaties

Archis vondlocatie nummer	Beschrijving
1121018	Zie onderzoeksmelding 2475533100.

2.6.3 Archis onderzoeksmeldingen

Zaakidentificatie	Beschrijving
4021530100	Archeologisch booronderzoek door ArchoPro in 2016. Tijdens dit onderzoek bleek de bodem grotendeels verstoord en zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.
4542320100	Archeologisch booronderzoek door Salisbury Archeologie in 2017. Tijdens dit onderzoek bleek de bodem grotendeels verstoord en zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.
2042352100	Archeologisch booronderzoek door RAAP uit 1988. Grootschalig karterend onderzoek door RAAP. In de directe omgeving van onderhavig plangebied zijn tijdens dit onderzoek geen archeologische vindplaatsen geïdentificeerd.
2475533100	Behorende bij vondstlocatie 1121018. Proefsleuvenonderzoek door MUG Ingenieursbureau uit 2015. Van Weedestraat 62 te Soest. Tijdens het onderzoek bleek de bodem geheel verstoord en zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.
2373668100	Archeologische waarneming door gemeente Amersfoort uit 2011. Tijdens de waarneming zijn funderingen van het voormalig Hotel Eemland waargenomen. Daarnaast zijn enkele paalgaten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd en een waterput, opgebouwd uit plaggen, van vóór de 16 ^{de} eeuw waargenomen.

2.6.4 Conclusie bekende archeologische waarden

Binnen het onderzoeksgebied bevindt zich één bekende archeologische vindplaats, ca. 50 meter ten zuidwesten van onderhavig plangebied. Deze vindplaats is ontdekt tijdens een waarneming uit 2011 en bestaat uit sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Tijdens de overige archeologische onderzoeken die in het verleden zijn uitgevoerd binnen onderhavig onderzoeksgebied bleek de bodem verstoord, waardoor mogelijk aanwezige archeologische resten vernietigd waren.

Ongeveer 200 meter ten zuidoosten van het plangebied ligt het archeologisch monument nummer 12257. Dit terrein van hoge archeologische waarde betreft de dorpskern van Soest. Onderhavig plangebied ligt buiten de historische kern van Soest.

Afbeelding 11. Bekende archeologische waarden in het onderzoekgebied.

3 Archeologische verwachting en selectieadvies

3.1 Archeologische gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt onderaan de flank van de stuwwal van Soest. De bodem in het plangebied is ontstaan tijdens natte omstandigheden. Volgens De Boer et al., de auteurs van de gemeentelijke verwachtings- en beleidskaart, kunnen in dergelijke natte gebieden sprake zijn van een verdrongen dekzandlandschap met dekzandkopjes. Deze dekzandkopjes zijn volgens de auteurs aantrekkelijk geweest in de periode van jagers/verzamelaars waarbij zij stellen dat daar "voorden, (veen)bruggen, knuppelpaden en kaden voor [kunnen komen]. De natte delen van het landschap hebben in het verleden ook een onmiskenbare aantrekkingskracht gehad op het rituele vlak: de meeste rituele depots en offers kunnen in verband gebracht worden met een watervoerende omgeving. Daarnaast kunnen in natte zones archeologische vondsten en structuren voorkomen die afwijken van de 'normale' archeologische resten, zoals:

- sporen van (zeer) tijdelijke verblijfplaatsen of kampementen (met name voor specifieke – activiteiten zoals jacht en visvangst);
- sporen die in verband gebracht kunnen worden met het verzamelen van voedsel (vis, wild, gevogelte en planten) met als archeologische neerslag: eendenkooien, visvijvers en jachtattributen (zoals fuiken, strikken, netten, pijlpunten en harpoenen);
- stort/afvaldumps;
- sporen van transport via de beek: boot/kano en aanlegsteiger;
- agrarische activiteiten: percelering, omheiningen, waterputten en schuilhokken.

*De natte delen van het landschap (beekdalen en depressies) zijn eigenlijk de enige plaatsen in het dekzandlandschap waar de kans op het voorkomen van goed geconserveerd organisch materiaal (pollen en/of botanische macroresten) reëel is. In combinatie met (contemporaine) archeologische data kunnen deze gegevens bijdragen tot zeer concrete landschapsreconstructies.*¹⁴

Wij hebben in het bureauonderzoek specifiek gekeken in hoeverre bovenstaande verwachting van RAAP van toepassing is op het plangebied. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied niet behoort tot het verdrongen dekzandlandschap zoals door RAAP gedefinieerd. Het plangebied ligt namelijk op 3,2 tot 1,6 m + NAP en lag boven gemiddeld grondwater. Het plangebied blijkt zowel bij analyse van het AHN als tijdens de visuele inspectie in het veld ook nog duidelijk op de flank van de stuwwal te liggen. Er is geen sprake van verdrongen dekzandkopjes in deze zone, die liggen verder naar het noorden in de Eemvallei.

Het plangebied was in het verleden, door de relatieve vochtigheid en met in achtneming van de directe nabijheid van hogere en drogere gelegen gronden slechts beperkt aantrekkelijk voor menselijke bewoning. Mogelijk behoorde het plangebied wel tot het foerageergebied van de jagers en verzamelaars.

Voor het plangebied geldt volgens het gemeentelijk archeologiebeleid een middelmatige verwachting voor resten van jagers / verzamelaars. Volgens de toelichting op deze verwachting wordt hier minimaal 1 vindplaats per 100 tot 200 hectare verwacht. Het plangebied is 0,05 hectare, wat inhoudt dat de kans dat een vindplaats wordt aangetroffen in het plangebied erg klein is.

Het gebied waar het plangebied deel van uitmaakt is in de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd ontgonnen. De boerderij die nog aanwezig is in het plangebied is een restant van de bijbehorende ontginningsas. Resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden in het plangebied daarom niet verwacht.

3.2 Conclusie

De verwachting voor de periode van prehistorische jagers-verzamelaars is dat de kans op het aantreffen van resten zeer klein is: het plangebied ligt – op basis van analyse van het AHN en visuele inspectie ter plaatse – nog op de flank van de stuwwalresten. Dit is niet de zone waar – zoals De Boer et al. betogen in de onderbouwing bij de verwachtingskaart – de archeologische kansrijke(re) zone

---

¹⁴ De Boer 2010, 82.

met jachtkampjes op begraven dekzandkopjes gelegen zijn. Die moeten meer noordwaarts verwacht worden.

Het plangebied ligt op basis van de bodemkaart in een zone met gooreerdgronden, overgaand in veengronden. De gooreerdgronden zijn vanwege de natte omstandigheden niet geschikt geweest voor verblijf in de prehistorie, zoals De Boer et al zelf aangeven. De veengronden die direct grenzen aan de gooreerdgronden zullen ook relatief nat zijn geweest. Afgezet tegen de onmiddellijke nabijheid van hogere en drogere delen op de stuwwal zelf - op enkele tientallen meters van het plangebied – zal het lager en relatief nat gelegen plangebied niet direct de voorkeur hebben gehad van jagers-verzamelaars om er een kampementje op te slaan. Sporadische resten kunnen in het plangebied echter niet worden uitgesloten.

Vanwege het feit dat het gebied in de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd is ontgonnen, geldt voor deze periode een lage verwachting voor het aantreffen van archeologische resten.

3.3 Selectieadvies

Bovenstaande maakt duidelijk dat de kans op het aantreffen van archeologische resten in het plangebied klein is. Toch is conform het archeologiebeleid van de gemeente en het bestemmingsplan **"Landelijk Gebied" archeologisch** veldonderzoek noodzakelijk.

Een archeologisch booronderzoek zal eventueel aanwezige archeologische resten van jagers / verzamelaars niet goed kunnen aantonen. Een alternatief is om de bouwwerkzaamheden archeologisch te begeleiden. De begeleiding zou met behulp van vrijwilligers kunnen worden uitgevoerd.

Bovenstaand advies is mondeling met regio-archeoloog Milo Verhamme besproken (d.d. 24 juli 2017). De gemeente Soest adviseert de bouwwerkzaamheden niet archeologisch te begeleiden maar om in plaats daarvan een archeologisch proefsleuvenonderzoek voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden uit te voeren. Het doel van het proefsleuvenonderzoek is het aantonen van de aanwezigheid of afwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied. Het proefsleuvenonderzoek dient te worden uitgevoerd conform KNA 4.0 protocol 4003.

4 Bronnen

4.1 Afbeeldingen

Afbeelding 1. Locatie van het plangebied en het onderzoeksgebied.	6
Afbeelding 2. De historische boerderij. Foto C. Sueur, 23 juli 2017.	7
Afbeelding 3. Impressie van het plangebied, met rechts een deel van de historische boerderij. Foto C. Sueur, 23 juli 2017.	7
Afbeelding 4. De voorgenomen toekomstige inrichting.	8
Afbeelding 5. Het plangebied op de gemeentelijke beleidskaart.	10
Afbeelding 6. Het plangebied op de geomorfologische (a.) en bodemkundige (b.) kaart.	12
Afbeelding 7. Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland 2.	13
Afbeelding 8. Het zandlandschap nabij Haaksbergen in Overijssel. Dit landschap is in grote lijnen vergelijkbaar met het landschap in de omgeving van het plangebied. Links ligt op het dekzand een plaggendeek (Soester Eng) en rechts een pakket veen op het dekzand (veenweidegebied langs de Eem). In het midden bevinden zich gooreerdgronden (pZn). Naar Van Zijverden / De Moor 2014, afb. 5.05, pagina 112.	14
Afbeelding 9. Het plangebied op de kadastrale minuutplan van 1811 – 1832.	16
Afbeelding 10. Het plangebied op de topografische kaarten uit 1880, 1925, 1952 en 1990.	17
Afbeelding 11. Bekende archeologische waarden in het onderzoeksgebied.	19

4.2 Digitale bronnen

www.ahn.nl
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>
<https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>
www.dinoloket.nl
www.gahetna.nl
www.geologievannederland.nl
www.hisgis.nl
www.rijksmonumenten.nl
www.rijksoverheid.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.sikb.nl
www.topotijdreis.nl
<https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/Webkaart>

4.3 Literatuur

Anoniem, datum onbekend: *Waardstelling en omschrijving Boerderij 't Puntje, Korte Brinkweg 51, gemeente Soest*, Soest.

Anoniem, 2011: *Beleidsnota archeologie*. Gemeente Soest, Soest.

Bakker, H. de/J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (PUDOC).

Barends, S., et al., 1993: *Het Nederlandse landschap: een historisch-geografische benadering*, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A. / E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographical development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Fysische geografie van Nederland*, Assen.

Boer, G.H. de / D. Bekius / B.I. Smit, 2010: *Gemeente Soest. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart*. RAAP-Rapport 1866, Weesp.

Mulder, E.F.J. de / M.C. Geluk / I.L. Ritsema / W.E. Westerhoff / Th.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Overmars, G./J.M. Brijker, 2016: *Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek: Hildebrandlaan 2, gemeente Soest*. Buro de Brug Rapporten B16-314, Amsterdam.

Stiboka, 1977: *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000*.

Zijverden, W. van/J. de Moor, 2014: *Het groot profielenboek. Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.